

Ernek a számnak az ára 30 fillér.

Negyvenkilencedik évfolyam.

6. szám.

Debrecen, 1929 február 9.

DEBRECENI
PROTESTÁNS LAP
EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

SZERKESZTIK: DR. KUN BÉLA ÉS DR. RÉVÉSZ IMRE.

Megjelenik minden szombaton.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
DEBRECEN, KOLLÉGIUM.

Előfizetési ár félévre hét pengő.

A theológiai képzés.

I.

Írta: **Andrássy Kálmán.**

A Lelkészegyesület múlt évi 50-ik számában, vezető helyen, jelent meg kivonatként a püspöki jelentésből egy rövid, de annál nyomósabb tartalmú részlet a debreceni theol. képzés eredményére vonatkozólag. Úgy gondoltam már megjelenésekor, hogy valahonnan érkezik rá valamely visszhang, annyival inkább, mert énszerintem ez a theol. képzés nemcsak szoros összefüggésben van a most per longum et latum tárgyalt lelkészválasztási tervezetekkel, sőt bizony még talán fontosabb gyűlekezeteink, vallásos életünk, sőt magyar nemzetünk életérdekére nézve, nem is említve leendő lelkészeink mindennemű érdekét. Miután pedig semmi visszhang nem érkezett, az én lelkem ebbe a nagy némaságba nem tud megnyugodni s elmondom csak úgy vázlatosan, ami tudatomban látásra került.

Jónak látom itt leközoelni az említett jelentésrészletből a következőket: „Mind az első, mind a második lelkészképesítő vizsgálatokon az elnöki székben éber figyelemmel kísértem a tudományos kiképzés jelenségeit. Ezek között igen kevés számmal voltak a teljes érdem magasságáig emelkedők; kevés számmal olyanok, melyekre a megelégedés még mindig reá volt szabható; de a jelenségek nagytöbbsége előtt igen szomorú hangulattal kellett megállanunk. Az elméleti és gyakorlati tanítást végző professzorok tudományos tartalmát és tanítási szorgalmát kétségen felülállónak véve, három tényezőben vélem felismerni az általános színvonal fogyatékosságának az okát. Az egyik az a küzdelem, amit ifjaink nagyrésze felidővel és fé erővel a kenyérért folytat, vagy ha nem folytat, akkor a diáknyomor letargiájával magában emészte hordoz. A másik a háborús és forradalmas hatások reflexmozgásai. A harmadik és legfőbb a theológiai szakoktatás rendszere, amely a kötelező tárgyak és órák megdöbentő számával nemcsak hogy a tudományos búvárkodás lehetőségét, hanem még az úgynevezett iskolai, vagy vizsgára tanulás sikerét is agyon nyomja. Mind a tudomány, mind a gyakor-

lati élet érdeke parancsolóan követeli a theológiai szakoktatás sürgős és alapos reformját. . .“

Ehhez a szomorú megállapításhoz sorozok még két lapközleményt. Egyik a Református Figyelőben, múlt évi 14., 15. számban jelent meg, melyekben több felhívott előkelő ref. író mondja el, minő vallásos hatást nyert és tartott meg átélte iskolai vallásoktatásából. Ezek sem valami hízelgően nyilatkoznak. De talán még sajnálatosabb a Kálvinista Szemle Mementó rovatában egy kis közlemény arról, hogy az Erő c. ref. ifjúsági lap — mely pedig tisztességes egyházi segélyben is részesül —, karácsonyi számában miként mókázik, gúnyolódik több ünnepi s egyéb énekünk felett, p. o. „Mennyből jövök most hozzátok, Van-e sok véres hurkátok? Ha van, nekem is adjatok, Magatoknak is hagyjatok.“ Aztán: „Mint a szép csöves paprika, a húrra kívánczik.“ És: „Mennyből az angyal, leesett nyakkal.“ És több ilyen vallásos hangulat. Szóval én szinte szívenütést érezvén még most is ezekben, ha egyébként nem is, a magam könnyebbulése végett, erről is elmondom nagyjából, ami tudatomban látásra került.

Tudományos képzésről van szó, mely alatt a két lelkészképesítő vizsgai eredménye értetik. Tudja Isten! . . . Bátorodom itt mindjárt megjegyezni, hogy én itt bizonyos választóvonalat látok a tudományos képzés és lelkésznevelés között. Ezt csak egyszerűen megjegyzem itt, hogy el ne felejtsem. A jelentésben némi mentesülők van felhozva. Egy a diakifjak szegénysége. Bizonyos tekintetben biz ez nem előny. De a vagyonosság sem abszolút előny. Ha úgy sorra szednénk az átlagból jóval kiemelkedő nagyokat, talán többet találnánk az anyagi mélységből fel a magasba, mint a magasból feljebb. Csak most ünnepelte a Lelkészegyesület országos gyűlés, Hódmezővásárhely régi nagypapja, Szőnyi Bény min emlékezetét s olvassuk csak az ő naplóját, melyben leírja diákévei kezdetét, folytatását: „sokat rongyoskodtam és még a tetvektől is sokat szenvedtem, sokat sírtam. . . Expectans diákocská voltam két esztendeig, mely idő alatt többet ettem fővetlent, mint főtét stb., stb.“ És hányan fejlődtek tudós papokká és még ami több, halálig bizonyágtévőkke! Erről elég ennyi, némi szelidítéseüi az anyagi súly ellenében. Még jómagam

is tudnék arról emlékezni, teológus koromból is. A jelenés is említ tovább együtttható okokat. Íme a vilagháború, a világörület reflexe! Ez súlyosabb. De legsúlyosabb a negyedik: a theologiai szakoktatás rendszere, amely nem számít sem az időre, sem az emlékezőrekeszek megszabott ürtartalmára, úgy okoskodván, mint az egyszeri takarékos szőlősgazda, ki a két hordó mustját beleszorította egybe! Jól nézett ki bizonyára! A szervezet szerint 28-fele kötelezett tananyag, 79 órával hetenként. Aztán ehhez nem kötelezett, de kívánatos, élvezetes lelki táplálékul Sými nyelv, Psychológia, Aesthetica, Ismeretelmélet, Emberi művelődés története, Világtörténet, Magyar irod. történet, Mezőgazdaságtan, Gyorsírás stb. Ezekhez a szemináriumi pótlekok. S még mennyi hiányzik, amint Csikesz tanár úr előszámlálja a Református Figyelő folyó évi 2-ik számában, legalább még négy új tanár tudományos foglalatja! Szóval nem lehet panasz a tudás és tudhatás patakjának elapadása tekintetében! Elgondolkodom ezek után és ezek felett, visszanézve arra az 54 évre, amidőn én is ott állottam a vizsgálóbizottság előtt s a vizgák eredményét feltüntető bizonyítványaim színegyes sorozatán is végig-iklik tekintetem s ehhez aztán mégis szinte elpirulok befelé, hogyha hozzá számítom is több mint félszázadon át annyi okos, szép, hasznos könyvek áttanulmányozását, hazai és külföldi utazások, figyelések, kísérletek eredményeit s ezekkel odaállítanának a debreceni vizsgálóbizottságok elé, úgy hanyattbuktatnának, hogy térdre se tudnék felnyöszörögni, könyörgő segítséghez!

Hát bizony, én oda állok a Püspök úr mellé s azt mondom magam is, hogy ennek a nagy tudományesplésnek már fele se tréfa, hiszen üthetik... üthetik... de ha nem hullajt magot!...

A püspöki jelentésben megnyilvánuló szomorú hangulat annál szomorúbb, legalább rámnézve, mert az 1917-ben készült ilyenmü szervezet sikerelensége készítette a konventet új munkát tervezésére és készítésére, mely is az 1924. évi konv. jegyzőkönyv 89. sz. a. olvasható formában életbe is lépett s ható eredményéről, 1925. évről, az 1926. évi konv. jegyzőkönyv 110. sz. jelentése szerint, „a szervezeti változás theol. akadémiánkon, külső kereteket illetőleg, teljesen normális képet mutat. *Bensőleg is olyan vonásokat hord arcán (!)*, amelyek Isten lelke működésének egy nyilvánvalóbb bizonyosságát tárják azok elé, akiknek szívök egyik legszentebb ügye a lelkészképzés és lelkésznevelés.“ Szinte hasonló lelki megnyugvás szól az 1926. és 27. évi jegyzőkönyvekből, így: „a jelentés részleteiből kitűnik, hogy az új tanulmányi, nevelési és vizsgálati rendtartás életbeléptetésével, theol. akadémiáink és a debreceni lelkészképző növendékei, *kifogástalanul végezték munkáikat.* Felelősségérzetben erősebbé vált, hivatás szeretetében egyre jobban elmélyülő ifjúság nő és készül a szent szolgálatra.“ Dehát ugyanezen jegyzőkönyvek más pontjaiban panasz is hangzik (1927./87. (15.) és 1928./231. jegyzőkönyvi sz.), sőt szigorú pénzbírság is van kiróva a kötelező kollokviumok elmaradása, sőt elszaporodása miatt, Debrecenben és Budapesten. És ez az elmaradozás

bizony nem fér össze a felelősségérzettel és egyre jobban elmélyülő kötelességérzettel! S az 1928. évi vizsgai eredmény, legalább Debrecenre, a püspöki jelentés szerint valami más, valami természetesebb, sikeresebb lelkésznevelő, a tananyag nagy súlya alól szabadító módot, rendszert kíván, sőt követel. Nem elég a *lelkészválasztás új törvénye*, talán fontosabb is volna a *lelkésszé kiválasztás* isteni törvénye.

Az 1924. évi 89. jegyzőkönyv, illetve az ezen konventi jegyzőkönyv alapján végmegegerősítést nyert theol. akadémiák tanulmányi — nevelési — és vizsgálati rendtartása az általános határozatok 3-ik számában előadja, hogy kik és minő formában vehetők fel a theológiára, hangsúlyozva, hogy „miért lép e pályára s középiskolai évei alatt minő ker. ifjúsági, egyházi vagy egyháztársadalmi munkában vett részt, rendelkezik-e ker. vallási neveltetésének megfelelő ismerettel az újszövetségből, egészséges szervezetű-e?“ Ezen feltételek igazolása mellett „ünnepélyesen történik, az egész tanári kar jelenlétében, a hittanhallgatók törzskönyvébe való beírással és kézfogással, a felvétel. És így a debreceni lelkészképző-intézetbe is. Sőt az 5-ik pontban az is meg van állapítva, hogy „a második évfolyamra csak abban az esetben iratkozhatik be, ha az első év folyamán a tanári kar meggyőződik az illető hitbizalmáról és a lelkészi pályára való készségéről.“ Ez ellen ugyan indokolt felebbezés adható be az egyh.-ker. püspökéhez. Ez ugyan nem igen növeli a tanári kar megbízhatóságát és pártatlanságát. No de nem ez a fő.

A fő az, hogy a legszorgosabb fölveteli feltételek mellett is ezek a lelkészi pályára készülő ifjak nemcsak bizonyos szerzett előismeretekkel, hanem már részben megállapított erkölcsi elvekkel, vagy talán inkább — képzeletekkel álanak elő s a theologia mintegy kész anyagot vesz át az építéshez, illetve az alakításhoz. Az apostol szerint „aranyat, ezüstöt, drágakövet, fát, szénát, polyvát.“ És ez már folytatás — érdemes előbből kezdeni.

A magyar református egyház szociális munkássága s a londoni Toynbee Hall.

A magyar református egyház figyelme újabban mindjobban kezd ráterelődni a gyakorlati keresztényiség, a szociális munka feladataira. Az örvendetes jelek az utóbbi hónapokban kezdenek szaporodni. A legilletékesebb vezérférfiak vették programjukba e gondolatot, mint örvendetes ígéretet. Az Incze Gábor fordításában megjelent könyv: „A szentírás szociális tanításai“ új fejezetet nyitott a magyar református egyház életében úgy megjelenésével, mint további ígéreteivel s méltóképpen folytatja a „Protestáns Irodalmi Társaság Házi Kincstára“ban megjelent ilyen irányú művek sorát, továbbá Thomas: „Az evangélium és szocializmus“ s Weber M.—Vida S.: „A protestáns ethika és a kapitalizmus szelleme“ c. műveit és a belmissziói kézikönyvek s egy pár cikk felvetett gondolatait. Az S. D. G. téli konferenciájának egyik előadása

(Bogdán Gyula: Szakszervezet, vagy gyülekezet) nyíltan is felveti a kérdést, de úgy vélem, a következő előadás: „A magyar reformatusság missziói feladatai” is e tárgyról szólnak majd. A gyártelepek közelében levő lelkészek mindjobban érzik a feladat sürgősségét s igyekeznek megteremteni az egyház határozott állásfoglalását lehetővé tevő közhangulatot. A presbiteriumok összetételénél több helyen dícséretreméltó figyelemmel vannak arra, hogy minden társadalmi osztálynak meglegyen a maga képviselője és szava az egyház igazgatásában, legbensőbb tanácskozásain s arra, hogy a munkásosztály is előtárhassa igazi helyzetét a jobb megértés s segítés eszközölhetése végett. Az évenkénti (karácsonyi) egyszersmindenkori felöltöztetés, megvendégelés gondolatát kezdi lassanként felváltani az állandó szegénységélyezés, sőt ami többet tesz — állandó látogatás s ezen keresztül kórházba, menhelyekre juttatás, munkaalkalomszerzés. A diakonisszák munkája mindinkább keresett s megbecsült lesz. A betegek rendszeres látogatása, lelki gondozása, a továbbiakban is szemmel tartása, lelki táplálékkal ellátása, szükségeiben segítése is ezen munkakörbe esik.

Nagy mértékben előbbre fogja vinni az ügyet az egyházak körzetekre osztása, körzetgondnokok beállítása s ezáltal az egymásért való felelősség gondolatának erősödése, a szomorú és megrendítő tények nyilvánlata. A „Középiskolai Missziói Bizottság” ez évben kezdeményezett akciója is igen alkalmas eszköz lehet a szociális gondolkodásra nevelésben. A református ifjak tömörülése, közös munkában egymást megbecsülése, a közelebbi és távolabbi diákjóléti intézményekért való áldozás gondolata nagyon jó előkészület az élet későbbi feladatainak megoldására. Magam is megpróbáltam a közelmúlt karácsony alkalmával tanítványaimat bevonni az egyház jótékony akciójába. Az egyik iskola növendékei egyik tanárjelöltnek küldték el egy hónapra szükséges fenntartási költségeit; a másik intézet minden osztálya vállalta egy-egy szegényebb társa élelemmel, apró háztartási szükségletekkel, ruhadarabokkal való ellátását; a harmadik intézet növendékei osztályonként egy-egy szegény családot vállaltak s vezetésemmel, akik jöhettek, el is jöhettek oda, s ima, ének, karácsonyi vers, bibliaolvasás, magyarázat után átadtuk a szeretet ajándékait a többször mélyen meghatott családnak, mely megértette, hogy van még önzetlen szeretet is e földön s még több is lesz, ha a kislányokból nagyok lesznek; ismét egy másik intézet növendékei körülbelül tíz társuknak konferenciai költségeit teremtették elő; egy ötödik csoport egy kis ifjúsági könyvtár alapjait rakta le egy pár könyvnek az adakozásból való beszerzése által. Úgy a lányok, mint a fiúk örömmel vették a kezdeményezést, mivel a biztató jövő zálogaként ott él szívükben a kasztrendszer által még meg nem mételezett rokonérzés, részvét a szegények, szenvedők iránt, amit ugyan a cserkészek és a vöröskeresztes mozgalom is élénken éleszt, úgyhogy az iskolákból kikerült növendék már megkapta a nagy kérdés megoldásához szükséges lelki irányítást (ott,

ahol ezzel törődtek) s könnyen betagozható lenne az egyházak, tanyai s városi munkásságot nevelő, segítő egyesületek kereteibe, ha ugyan van, aki nemcsak papiroson törődik ez ügyekkel: a szociális munka megszervezésével s minden munkásnak megfelelő helyre állításával.

dr. I. E.

(Folyt. köv.)

Iskola

Védekezés.

Alsószaboles-hajdúvidéki, egyházmegyénk tanügyi bizottsága folyó hó 21-én tartotta gyűlését az elemi népiskolai tankönyvekre vonatkozó bírálat tárgyában.

Ez alkalommal négy fontos dologra hívtam fel a bizottság figyelmét, melynek megbízásából a nyilvánosság előtt is elmondom azokat. Hátha nem lenne pusztában elhangzó kiáltó szó.

1. Elemi népiskolai vallásitanításunk, — legalább a négy alsó osztályban, — seholsem domborítja ki a kálvinista voltunkat. Idevonatkozó vallástani kézikönyvünk akármelyik felekezet által használható.

Ezzel ellentétben pl. a róm. kath. egyház már az első osztályban dícséretreméltó igyekezetel reányomja a parányi gyermeki lélekre az oda tartozás pecsétjét.

Miért nem „kell” ennek nálunk is így lenni.

Ne feledjük el, hogy minél magasabb fokra emeltek hazánkban az iskoláztatás nagyfontosságú ügye, annál több növendékünk lép át a negyedik elemiből felsőbb iskolába, anélkül, hogy tudná, miért is kálvinista ő.

Éppen ezért nagyonfontosságú követelmény, hogy az elemi iskola 2., 3., 4-ik osztályaiban ennek megfelelő kézikönyv adassék gyermekeink kezébe.

2. Vallást tanítok az állami tiú s leány polgári iskolában; az iparostanonc iskolában, mely községi; és az ugyanilyen ismétlő iskolában. Nem is szólva az uradalmi iskolákról, melyek katolikus jellegűek, de bennök a túlnyomó többség kálvinista.

Ezekben az intézetekben nagy súlyt helyezek a minél több bibliaolvasásra.

És itt évről-évre megdöbbenve kell tapasztalnom, hogy 5—6 különböző szövegű biblia forog kézen s emiatt a bibliaolvasásnál a növendékek nem tudják követni az olvasás menetét.

Hát mit gondolnak ezek a tanulók, hogy az Isten igéje — melyet hitünk zsinórmértékének hirdetünk — nem egy, hanem többféle?!

Az is többször megtörtént már velem, hogy intelligens, minden vasárnap templomban levő úriember, megkérdezte, hogy lehet, miszerint az általam megnevezett bibliai helyen az övében egészen más szöveg található, mint aminő volt az én textusom.

Itt az utolsó óra, hogy felső és legfelső egyházi hatóságainak a legsürgősebben gondoskodjanak egyszövegű bibliáról.

3. Szomorú a sorsa a „Mi Atyánk”-nak is.

Ahány iskolai tankönyv, amennyi templomi imakönyv van, csaknem ugyanannyi az úri ima szövege.

Tessék csak véletlenül egy pillantást vetni az új „Agenda“ 319 és 497. lapjára, (a kísértetbe — kísért. tbe.)

Éppen ezért gondoskodni kell arról, hogy minden vonatkozású vallásos könyveinkben egyforma úri ima legyen.

4. A negyedik elemiből felsőbb iskolákba kerülő növendékek semmi ének és énekelni tudást nem visznek magukkal; mert nem is vihetnek, olyan kevés a négy osztályban elvégzendő anyag és olyan parányi az énekelni tanításra szentelhető idő.

Igy lassan kivész a templomi énekelni tudó és szerető közönség; a felnőttek temetési éneklése pedig csak álom marad.

Itt van pl. nálunk az állami polgári iskolában; községi iparostanonc iskolában; községi ismétlődő iskolában; tanyai iskolákban csaknem „ezer“ növendék.

Az a lelkész, kinek húsznál több a heti vallás órája, hozzá sokszor 8—10 temetés hetenként, csak nem lehet énektartó is. De hát akkor ki legyen?! Égetően fontos kérdés.

Védekezzünk, míg nem késő. Mert mindezek nem kívülről jövő bajok.

Büdszentmihály.

Ajtay Jenő,

református lelkész.

Irodalom

Zilahy Gergely György dr. emléke. 1875—1928.

Kegyeletes kéz állította össze ezt az emlékkönyvet a tragikus módon korán és váratlanul elhunyt Gergely György emlékére. De nemcsak kegyeletes, hanem ihletett is. Olyan, aki nemcsak az eszével, hanem a szívével is gondolkozott, de azért a helyes megítélésben nem tévedett. Méltán gyászolt barátunk hitvese. Szabó Emma úrnő állította össze a füzetet s írta meg abban a férje életrajzát. Vonzóan, érdekesen, nagyképűség nélkül, szeretettel és őszintén. Különösen becses munkájának az a része, mely a máramaros-zigeti jogakadémiának a bujdosás éveiben szenvedett szomorú sorsáról s az intézet érdekében végzett heroikus munkáról számol be hiteles adatokkal. Az életrajz foglalja el a könyv 44 első oldalát. Azután a kecskeméti jogakadémia évkönyvében közölt nekrológ, a temetésen elmondott beszédek Szabó Zsigmond kiskunhalasi lelkéztől, Joó Gyula és Rácz Béla tanároktól, Domány Dezső joghallgatótól következnek. Végül pedig „Emléksorok“ Erdős József, Soltész Elemér, Gabányi János, Eördög Árpád, Chain Ferenc, Schuller István, Fabinyi Rudolf, Sein Ottó, Bodor Antal, Gratz Gusztáv, Fabinyiné Kosuánv Antónia, Kosutony Ignác, báró Perényi Zsigmond, Tanfi Iván, Keszler Károly, Szilágyi Antal, Marton Géza, Soós István, Mokcsay Zoltán, Borsos Károly, Erdős Károly, Friskey Ferenc, Pekár Gyula, Imre Sándor, Kapi Béla, Ravasz

László, Baltazár Dezső, Kardos Elemér, Molnár Ferenc (író), Nóé Hugó, Kun Béla és Takács Zoltán t llából. Mind egy-egy bizonyosság, hogy szegény Gyurkát mennyien s mennyire szerették. A könyv, Gergely György jól sikerült arcképével, a debreceni városi nyomdában jelent meg, jövedelmét Gergely György síremlékének emelésére fordítják.

Vincze Károly: „Az Istennek angyalal.“

A magyar reformátusok már az elmúlt század harmadik negyedétől kezdve olyan visszaesést mutatnak tudományos theologiai munkák terén, hogy méltán mondják több oldalról: „félő, hogy ez a tétlenség arra magyaráztatik majd, hogy mi már csak a földet látjuk, kutatjuk, kedveljük, de a mennyieket soha...“ A magyar református lelkészi kar nagyobbik része érthetetlen okokból egyszerűen nem is óhajtja a tudományos theologiai munkák olvasását. Méginkább távol áll attól, hogy ilyeneknek az alkotásához hozzákezdjen.

Amikor becsületes őszinteséggel tárjuk fel ezeket a dolgokat, ugyanakkor örömmel kell látnunk, hogy az újabb lelkésznevezések nagy lelkesedéssel kezd hozzálatni az elmulasztottak és félbehagyottak pótlásához. Örömmel tudjuk, hogy ez a fiatal nemzedék nemcsak bizonyos „modern“ irányzatokat kedvel. Hamarjában ki sem tudnánk találni, hogy melyiknek nagyobb a tabora: az orthodoxoknak-e, vagy pedig — óh ne tessenek elítélni érte, hogy ezt a kifejezést használom — „a mindig újtóknak“-e?

Vincze Károly nem tartozik azok közé a theologusok közé, akik express könyveket írnak. Nem hódol be szenzációsoknak mondott, de absolut bizonytalan megállapításoknak. Mindeműlt a régi kerékvágásokban halad. Régi ösvényeken jár. S én a legnagyobb érdemét abban látom, hogy a régi ösvényeken is talált olyan dolgokra, olyan végtelenül fontos hitelvi problémákra, amelyekről eddig mindnyájan beszéltünk, de eddigelé nagyon kevesen vettünk észre.

Az az alaposság, amit ez a könyv mutat, egyszerűen csodálatos. Az egyes gondolatok olyan meglepő precizitással vonulnak végig a könyvön, hogy egy gondolat sem vész el a 127 oldalas munkából. A szerző bibliai ismerete olyan alaposságot mutat s olyan nagy isagogikai és exegetikai tudásra enged következtetni, amilyennel ma ritka ifjú theologus rendelkezik. Gyakorlati theologia, pastorizatio, belmissio, egyházpolitika s majdnem a szociológiával rokon egyháztársadalmi problémák... Ezek érdeklik ma az ifjú Thimotheusokat. A biblia s ennek kutatása, vagy a kutatáshoz szükséges segéd-tudományok tanulmányozása valahogy kiment a divatból. Pedig nekünk, magyar református lelkészeknek, ezeket legalább is olyan intenzitással kell tanulmányoznunk, mint az ú. n. divatos tudományokat. Ne vegye el kedvünket az, hogy a könyvpiacoknak ma ez a legrosszabb portékája. Ne aggasszon bennünket, hogy a legutóbbi 5 év alatt a theologiai termékek 70 százaléka nem ebből a tárgykörből való. Inkább az az aggasztó jelenség, hogy ez a kor, amelyben minden zászlóra, minden

palotára, minden emlékre keresztyén jelszavakat hímeznek és vésnek, a keresztyenség életforrásáról mindenki kezd megfeledkezni.

Ilyen elfelejtett része volt a mi bibliánknak az angyalokról szóló része is. A különböző atheista, materialista és szabadelvű áramlatok kezdtek kitörlni ezt a részt a református anya-zentegyház hitelvei közül. Frázisok, allegóriák, epiteton ornan-sok lettek a váltság munkájában oly fontos szerepet játszó s a szent bibliában olyan végtelenül sok helyen és sok néven említett angyalok. Nagy érdeme Vincze Károlynak, hogy az angyalokról szóló református felfogást újra visszaállította a maga méltóságába s ezt a szégyenletesen elkerült tant újra odaállította az érdeklődés középpontjába.

Tárgyalási módszerével tökéletesen egyetértek. Megállapításai bibliai helyekkel vannak körül-bástyázva. Felhasználja mindazokat a forrásmunkákat, amiket ezen a téren találhatott. Nagy kár, hogy ezeknek a forrásmunkáknak a megnevezése kimaradt a könyvből. Ez még impozán-sabbá tette volna a könyvet, amely hosszú évek áldozatos munkájának az eredménye.

Én szerettem volna, ha vallástörténeti szempontokból is megtalálhatnánk a könyvben az angyalok szerepének, osztályozásának, neveinek fejtegetését. A vallástörténet már nem ellensége, hanem társtudománya (vagy ha jobban van így mondva: segédtudománya) a biblica theológiának. Olyan mint egy fényes lámpás, amivel belevilágíthatunk évezredeknek a sötétjébe. Nem szabad azon sírnunk, ha ez a vallástörténet olykor-olykor lehámozza, megtisztítja, megragyogtatja a mi drága aranyalmánkat: szent bibliánkat. A babiloni, egyiptomi s általában a sémi népek vallástörténelmében olyan bő anyagra találhatott volna könnyű szerrel a szerző, hogy kár volt ezt kihagyni könyvéből. Én nagy tiszteletben szoktam tartani a mi nagy Kálvin Jánosunknak és Szikszay Györgyünknek a felfogását. S jól is tette a szerző, ha elsősorban ezeknek a műveit keresgette elő könyvtárában, amikor a mű megírásához kezdett. Nem szabad azonban elfeledkeznünk arról, hogy minden tudomány haladó. Szikszay György óta s méginkább Kálvin János óta nagyot lépett előre a theologiai tudomány. Nem azt akarom én itt mondani, hogy most már ezeket félre kell tenni, hanem azt, hogy ezeket ki kell egészíteni. Ez a kiegészítés vallástörténelmi anyag nélkül el sem képzelhető. Milyen nagyszerű volna, ha egy másik kötet is megje enne ennek a szerzőnek a tollából... mondjuk ilyen címmel. „Az angyalok szerepe az ókori népek vallásában“. Ebben a munkában teljes és tökéletes lenne az a kép, amit Vincze Károly most megjelent munkájában olyan nagyszerű biztonsággal s kiváló képességgel elének rajzolt.

Felünnen röviden végez a szerző azzal a problémával, hogy „Minő tisztelettel tartozunk az angyaloknak?“ Ezen a helyen nem lehet volna káros, ha röviden szemlét tartott volna az összes keresztyén egyházak angyaldogmái felett. Nagy hiányt pótolna vele. Meg aztán a református álláspont így talált volna kellő megvilágításra.

Mindezek azonban csak olyan észrevételek, amelyek hasznosak lettek volna, ha beírták volna, de nem lehetnek kárara a könyvnek, ha már kimaradtak. Vincze Károly eddigelé is olyan pályát futott be (a maga alig 30 esztendejével), hogy biztosan számíthatunk rá a jövőben is. Én tudom, hogyha Isten erőt ad neki, nemcsak az én észrevételeimet fogja pótolni, de olyan problémákra is feleletet ad, amelyek most az én gondolásaimat is kikerülték. Tudom, hogy jelen munkája bővebbre volt szabva. S azt is tudom, hogy a mi tisztas papi palástunkkal együtt járó kálvinista papi szegénység volt az egyetlen akadálya annak, hogy a további ívek nyomtatásáról lemondjon.

Minden theologusnak, diáknak, tanároknak és lelkészeknek a legnagyobb szeretettel ajánlhatjuk ezt az úttörő munkát. Úgy tudom, hogy rövidesen a magyar könyvpiacra is kapható lesz. Ízléses és sajtóhibamentes kiállítása a Perth Amboyi „The Globe Press“ vállalatot dicséri.

Tukaos György.

Külföld

A francia protestantizmus helyzetéről, küzdelmeiről és kilátásairól lapunk olvasóit sűrűn szoktuk tájékoztatni, mert abban a meggyőződésben vagyunk, hogy ennek az értékes és zömeben református kisebbségi protestantizmusnak úgy a multbeli sorsa, mint mai helyzete és jövő lehetőségei nagyon sok tanulságos analogiát nyújtanak a mi magyar protestantizmusunk mindenkor mérlegének fölállításához is.

Most az a kellemes helyzet állott elő, hogy az Élet és Munka (Life and Work) stockholmi konferenciájának egyik gyümölcseként megszervezett „Nemzetközi Keresztyén Sajtóbizottság“ időről-időre gondoskodni fog olyan eredeti levelekről, amelyek egy-egy országos egyház életének legfontosabb mozzanatait a többi ország és egyház sajtója számára ismertetik, hogy a különös megismerést és megértést ezzel is előmozdítsák.

Ezen a réven kaptunk egy eredeti levelet a francia protestantizmus életének legfrisebb eseményeiről és jelenségeiről, a Jézéquel J. párisi református lelkipásztor tollából, aki a külföldi kapcsolatokkal bíró magyar protestáns vezetők előtt már egybűnösen sem ismeretlen s a magyar protestáns közönséghez nem is most szól legelő-zőr. (L. Protestáns Szemle 1925 június)

A levél emondja, hogy a nyári hónapok folyamán a francia protestáns egyházi életben is „holt saison“ van s a különböző egyházi és missziói munkák újraéledése csak az ő-z folyamán kezdődik meg. Ősz óta az egyik kiemelkedő esemény a Mazamet kisvárosban (Tarn département, az ország déli részén, a régi Langnedocban) tartott nagy hitébresztő konferencia, amelyet az u. n. „dióme-i brigád“ szervezett meg és vezetett. Ez a „brigád“ nem egyéb, mint Dióme département-beli (az ország déli részén, a régi Danphinéban) ifjú lelkipásztorok egyesülése a lelkek és az egy-

báz fölébresztésére és evangélizálására. Ezek a fiatal emberek maguk is nagy, megrázkódtató személyes vallásos élményeken mentek keresztül s ezek fakasztották föl a lelkükben a hitnek és a szolgálatnak eddig ismeretlen erőforrásait. Nézeteik, munkájuk és annak eredményei nagyon különböző megítélésben részesülnek a különböző egyházi és theologiai pártáryalatok részéről, de föltétlen őszinteségüket, jóakarataikat és önzetlenségüket mindenki elismeri. Már több ébresztő konferenciát tartottak, de ez a mazamet-i, amelyen, a helyi gyülekezet tagjait nem számítva, körülbelül 250-en vettek részt, hatásaiban állítólag valamennyi eddigit felülmulat. Különösen az ifjúságra való hatásukat emlegetik dicsérettel és azt, hogy sok értékes ifjú lélekben föl tudják gyujtani a lelkipásztori elhivatás szent tüzét.

A mi magyar református egyházi életünkben a Hit és Szolgálat mozgalma volna — és vajha lenne! — a „Brigade de la Drôme“ analog párja.

Ez az ébredési mozgalom egyelőre még nem lett általánossá az egész francia protestantizmus területén, csak egynéhány déli départementre szorítkozik. Sajnos, a spirituális problémát teljes erejű és egyetemes munkabavételét ott is, akár csak minálunk, nagyon erősen keresztezi (Elszász-Lotharingiát kivéve, ahol a francia regime kénytelenkelletlen tovább is fenntartja az egyházaknak a német és a régebbi francia uralom alatt megvolt állami segélyezését) az anyagi kérdés. „A megélhetésnek ez utóbbi évek folyamán folytonos drágulása — ugymond Jézéquel — kötelességükre tette a különböző egyháztesteknek, hogy a lelkészi fizetéseket fölemeljék. Csakhogy ezek az emelések mindig megkésve követték nyomon az újabb meg újabb drágasági hullámokat, úgy, hogy e miatt nagyon sok lelkészcsaládnak olyan nehézségei állottak elő, amelyek már közelhozták annak a lehetőségét hogy a lelkészi utánpótlás teljesen meg fog szünni. Az egyházak először közönnel nézték e sajnálatos állapot kialakulását, de aztán végre is jobban megértették, mi a kötelességük s ma már remélhető, hogy egy elég közeljövőben szerencsés megoldást fog nyerni ez az anyagi válság.“

Jó állandóan szem előtt tartani, hogy minálunk is éppen a lelkészi fizetések s majd a lelkészi utánpótlás terén is lehetetlen helyzet fog bekövetkezni abban a pillanatban, amikor a magyar állam nem lesz tovább abban a helyzetben, hogy föntartsa az egyházi segélyek rendszerét. A más kárán okulva valahogyan elő kellene készülni rá...

Az az egy jó megvan — ugymond Jézéquel — az anyagi nehézségekben, hogy ezek könyörtelenül felnyitják a szemeket a francia protestantizmus egy másik, sokkal nagyobb bajára: felekezeti szétszakadozottságára, amely az alig egymilliónyi protestánságot (Elszász-Lotharingiát is beleértve!) 6 különböző felekezet (köztük háromféle református egyháztest) között osztja meg. Ez a pénznek, az erőnek és a befolyásnak egyaránt igen nagymérvű fecsérlésével jár, természetesen elsősorban az önmagukban is megoszlott reformátusok között.

„Valahogyan még bele lehetne nyugodni ebbe a szétszakadozottságba (t. i. a reformátusokéba), ha mélyreható dogmatikai eltérések volnának az indokai. Ámde a legutóbbi években ezek az eltérések annyira elmosódtak, hogy a megkülönböztetésükhöz rendkívül beható theologiai elmeel szükséges. Egy „evangéliumi református“ egyházközség ma már úgy hasonlít egy „református“ egyházközséghez, akár egyik tojás a másikhoz“. A stockholmi és lausanne-i szellem hatása alatt nem is hiányzanak ma már az egyre erőteljesebb hangok a francia reformátusság és általában protestánság között, a minél te jesebb szellemi s amennyiben lehet, a szervezeti egység megteremtését, illetőleg a reünit is sürgetve. Különösen az evangélizáló konferenciák sürgetik ezt az egységet igen erélyesen, konkrét javaslatokkal is előállva, amelyek szerint a „francia protestáns szövetség“ vegye munkába egy, az egységet megépítő nagy országos kongresszus előkészítését.

Minálunk, Istennek jóvoltából, a két nagy történelmi protestáns egyházon belül nincsenek denominationalis szakadások (ámbar néha nem tudjuk magunktól elúzni azt a nyugtalanító, bizonytalan érzést, mintha valahol, ismeretlen mélységekben homályos és végzetes erők ezen is dolgoznának, előttünk a nagyváradi példa; és tekintve a külföldi protestantizmus fejlődéséhez képest vagy másfél-századja fennálló sajátságos hátramaradottságunkat, az sem volna éppen meglepő, hogyha az, ami a külföldön már kezd meghaladott álláspontot jelenteni: az „ultradenominationalizmus“ minálunk még ezután következnek be! De a két nagy történelmi protestáns egyház közötti testvéri kapcsolatok szorosabbra vonása minálunk is sürgető szükség volna nem is egy, de több szempontból. Százszor és ezerszer fontosabb volna ez, mint a minálunk csak szektaéletet élő baptista, methodista stb. fractiókkal való kooperálás mostanában fölvetődő kétségtelenül jóakarató kísérletei (az „Evangelical Alliance“ magyarországi ágának alakítása kapcsán), amelyeknek lehet, hogy budapesti viszonylatok közt és a külföld felé, van valami értelmük — de a magyar protestantizmus történelmi talaján, a vidéken mással, mint hideg bizalmatlansággal, belátható időig nem találkozhatnak.

Az érdekes levelet Jézéquel úr azzal a határozott kijelentéssel zárja, hogy „Franciaországban növekvő lelki nyugtalanóság jelentkezik és kezd előtérbe nyomulni a vallási kérdés. Ha ez maradádonak ígérkezik, a XX. századi európai szellem történetének egyik legóriásibb fordulatót hozza magával. (ri.)

Liénart Achilles a neve annak az új lillei róm. kath. püspöknek, aki a felszentelése napján nemcsak az ünnepi ebédre, hanem magára a hivatalos egyházi szertartásra, a templomba is meghívta Nick urat, a lille-i református lelkipásztort, akivel együtt szolgáltak a vi ágháború alatt tábori lelkészekként az első hadtestnél, a 201-ik gyalogezredben. A banketten a püspök külön kiemelte volt bajtársai közül Nicket, „akivel az Evangéliumban annyi érintkezési pontot talált“, Nick viszont

elmondotta, hogy egy ellenséges gázbomba fölrobbanásakor az ő gázmaszkja nem volt kéznél és ő ott pusztul el, ha a római kollégája meg nem osztja vele a magáét, ezzel a saját életét is kockáztatva! A nagy Olvasztökemence másutt is megtette a magáét, de sajnos, nem mindenütt volt ennyire maradandó hatása. (ri.)

Halottaink

Szentpétery Pál nevetlenfalui református lelkész életének 93-ik évében hosszas szenvedés után elhunyt. Áldott leány emlékezete!

Különfélék

Lord Rothermere levele Dr. Baltazár Dezső püspökhöz. Örömmel értesültem arról a nagyszerű munkáról, amelyet Ön Magyarországon végez. Erről annál nagyobb örömmel hallottam, mivel fiam (Harmswort) újra, meg újra elmondja nekem, hogy milyen kedves és megható módon fogadta Ön ötlet debreceni látogatása alkalmával. Azok között, amik reá legnagyobb hatást gyakoroltak, első helyen áll az az áldás, amit Ön egyháza nevében adott reá s amelyért örökre hála lesz Kegyelmességed iránt. Engedje meg, hogy az Ön nagy munkájának elismeréséül és segítségéül egy 50,000 pengős chequet küldjek hozzájárulásként az Ön intézményeinek alapjához, a magyar református egyház özvegyei és árvái segítségére. London, 1928 dec. 20. Kiváló tisztelettel *Rothermere*.

Ifjabb Horthy Miklóst, kormányzó urunk fiát, aki egyik budapesti nagy penzintézet igazgatója, a kenderesi egyházközség még december hónapban megválasztotta főgondnokává. Legközelebb meg is történik az egyházi tisztség átvétele, ami természetesen örömmünnp lesz Kenderesen. De méltán az lehet egész egyházunkra nézve, mert annak bizonyossága, hogy a fiatal Horthy kitűnő elődeinek példáján haladva, buzgón dolgozni kíván református egyházunk javáért.

A sajtó pártolásának gyönyörű példáját adja az ózdi egyházközség, amelynek presbiteriuma kimondta, hogy a Kálvinista Szemle egy számának a kinyomatási költségét viseli. Bizony a mai néz időkben, amikor a szellemi munka kivételével mindennek meg kell az ára, lapot fenntartani és színvonalon tartani csak úgy lehet, ha ilyen megértő támogatással találkozunk.

Az Ispótytemplomban vallásos délután volt február hó 3-án. Bibliát olvasott és imádkozott Felker János lelkész. Predikált dr. Ferenczy Gyula ny. egyetemi tanár. Szavalt Barcsa József hittanhallgató. Énekelt Debreceni Kata tanítónő. Záróimádságot mondott Nagy Sándor segédlelkész.

A debreceni Bethlen Gábor Kör gazdasági akadémiai csoportja február hó 3-án igen szépen sikerült vallásos ünnepélyt rendezett, melyen részt

vett dr. Baltazár Dezső püspök is. Az ünnepélyen megjelentek az akadémiai tanárok, a hallgatóság s a eselőség teljes számban, valláskülönbség nélkül, a Templom egyesület 10 taggal képviseltette magát. — A kollégiumi Kántus énekszáma után dr. Baltazár Dezső püspököt Topay Andor, a kör vezetője üdvözölte szeretetteljes szavakkal. Az üdvözlés után püspök úr tartott hatalmas biblia-magyarazatot Mt. ev. 11. 28. alapján. Szavalt és énekszám után dr. Ruffy-Varga Kálmán igazgató mondott záróbeszédet.

A Soli Deo Gloria református diákszövetség február 1—3. napjain vallásos konferenciát rendezett Hamar István theologiai tanár elnökletével a Wekerletelepi református templomban. Előadók voltak Sebestyén Jenő theologiai igazgató, Bilkei Papp István, Kovács J. István theologiai tanárok. Buday Gergely theologiai m. tanár és Hegedüs Lóránt ny. pénzügyminiszter.

A Szülők Iskolája február hó 5-én tartotta tizedik előadását a városháza közgyűlési teremben. Előadó volt dr. Székely Antal egyetemi tanársegéd, aki az iskolás gyermekek táplálásáról értekezett.

Győrteleken január 27-én, vasárnap, maradandó hatású vallásos estélyt tartott Kósa Béla szamoskéri lelkész. Ap. esel. 16. r. 13—15. versek alapján építő, gazdag tartalmú előadásában éles megfigyelelssel, gyakorlati alkalmazással aknázták ki a felvett rész minden értékes vonatkozásait, melyekkel meglepte a hallgatóságot. Aztán Juhász Ferenc kántortanító nem mindennapi hatással alakító erővel szavalt Petőfi Sándor „Apostol”-ának egyik részletét. Végül a lelkész s Juhász Eszter tanítónő igyekeztek felolvasásaikkal lekötöni a figyelmet s építőn szórakoztatni a hallgatóságot.

Elfüstölt milliók. A dohányjövédék igazgatósága most készült el az 1927—28. költségvetési év statisztikájával, melyből megállapítható, hogy dohánygyártmányokért 136.496.929 pengő 72 fillért vett be a dohányjövédék. 11.582.788 pengővel többet, mint az 1926—27. évben.

A szegedi Lerántffy Zsuzsánna Egyesület a szegények megvendégelésére február hó 10-én az egyháztanács termében szeretetvendégséget rendez.

A Kossuth uccal egyházrész Bibliaköre jól sikerült összejövetelt rendezett február hó 6-án a Dóczi-intézet dísztermében. Imádkozott Magyar Bertalan segédlelkész. Bibliát magyarázott Baja Mihály lelkész. Felolvasott Madar Zoltán segédlelkész.

A Plac uccai egyházrész február hó 5-én délután 5 órakor a Kistemplomban vallásos ünnepélyt tartott. Bibliát olvasott és imádkozott Szele György lelkész. A bűnök és következményeiről predikált Bagdy Dániel vt. lelkész. Énekelt Törös Károly igazgató-tanító. Záróimádságot mondott Kardos Lajos segédlelkész.

A református énekeskönyvet (régit) újabban nem engedik be Jugoszláviába. A várhivatal tilos küldeménynek minősítette és visszaküldte.

Egyetemi Istentiszteletet tart a debreceni Bethlen Gabor-Kör február hó 10-én 1/2 12 órakor a kollégiumi Oratóriumban. Az ígét Soós Béla főgimnáziumi tanár fogja hirdetni.

Az érsekosanádi református gyülekezet Nagy Károly kalocsai adminisztrátor lelkészt választotta meg lekipásztoraül.

Bécsben a világháború befejezése óta január hó 27-én volt az első magyarnyelvű református istentisztelet, melyet Incze Gábor budapesti lelkész tartott.

A debreceni református tanítóképzőintézet szimfonikus zenekara és Csokonai énekara február hó 9-én, szombaton délután 5 órakor a kollégium dísztermében nagyszabású hangversenyt rendez.

A kecskeméti református reálgimnázium február hó 2-án az új kollégium dísztermében műsoros ünnepélyt rendezett.

A hajdúnánási gimnázium ifjúsága február hó 2-án jól sikerült műsoros estélyt rendezett.

A Hitvédelmi Szakosztály február hó 1-én tartotta rendes havi gyűlését a kollégium dísztermében. Előadást tartott Papp Imre vt. lelkész.

Miskolcon „Tompa Mihály Társaskör“ címmel február hó 3-án egyesület alakult. Az egyesület célja a keresztyén és hazafias szellem ápolása.

Az előfizetési díjak beküldését nagyon kérjük. Postatakarékpénztári csekkszámja: 43,916.

Szerkesztői üzenetek.

P. J. Ófehértó. Megjött, köszönöm, de — engedelmével — enyhíteni kell rajta. Igen kemény — s a lá yabb énekben is lehet magyára érdemesített igazságokat elmondani.

Hivatalos értesítés.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.
207—1929. szám.

Minden iskolai hatóságnak.

Szives figyelmébe ajánlom néhai Poresalmi Gyula volt hajdúböszörményi tanító „Boda Katalin“ című munkáját. Iskolai jutalomkönyvnek igen alkalmas. Megszerezhető 1 pengőért a szerző özvegyénél Hajdúböszörményben.

Debrecen, 1929. évi január hó 31.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

4222—1928. sz.

Körlevél

Egyházkerületünknek folyó évi december hó 4—6. napjain tartott közgyűlésében hozott 478. számú határozatát tudomásulvétel és alkalmazkodás végett közlöm az érdekelt hatóságokkal:

„A vallás- és közoktatásügyi miniszter a Magyar-Holland Kultúrgazdasági Részvénytársaság által rendezett filmelőadások látogatását a saját vezetése alatt álló iskolákra kötele-

zövé téven és Egyetemes Konventünket is hasonló eljárásra híván fel, Egyetemes Konventünk folyó évi 127. és 230. sz. határozatában kimondta, hogy — bár elismeri a filmelőadásoknak, mint a szemléltető tanítás kiváló eszközeinek nagyjelentőségét, — a Magyar-Holland Kultúrgazdasági Részvénytársaság által rendezett filmelőadásokat csak abban az esetben teszi a református iskolákra nézve kötelezőkké, ha ez előadások a tanítási rend zavarása nélkül, a délutáni időben tartatnak s a bemutatandó filmek a tanintézetek szükséglete szerint a tárgyalt tananyaghoz alkalmaztatnak s egyben utasította tanintézeteinket, hogy e feltételek nélkül a vallás- és közoktatásügyi miniszter által a tanuló ifjúságtól a filmelőadások céljaira szedetni kívánt díjat inkább iskolai vetítőkészülék berendezésére s az ehhez szükséges földrajzi, természetrajzi és kultúrtörténeti filmek kikölcsönzésére, vagy beszerzésére fordítsák. E határozat a vallás- és közoktatásügyi Miniszterrel is közöltetvén, a Miniszter úr folyó évi július hóban 53,199. sz. leiratában arról értesíti egyházker. főhatóságunkat, hogy úgy ó, mint a filmelőadások rendezésével általa megbízott Magyar-Holland Kultúrgazdasági Részvénytársaság hajlandó az Egyetemes Konvent föltételeinek eleget tenni s az előadásokat a tanítási rend zavarása nélkül a délutáni időben rendeztetni, egyszersmind közli egyfelől a belügyminiszterhez intézett átiratát is a tekintetben, hogy a mozgóképszínházak az iskolai filmelőadások céljaira a délutáni időben is rendelkezésre álljanak, másfelől a Hivatalos Közlöny folyó évi június 15-iki számában megjelent 37,547. sz. rendeletét, melyszerint az oktató filmelőadások már a folyó iskolai évben a tanulók értelmi színvonalához és az iskolák tantervéhez alkalmazva, három sorozatban fognak tartatni, de nem képezhetik csupán egy tanítási óra anyagát, hanem egy egységes tárgykörben éppen a tanterv kibővítését és elsősorban oly jelenségek ismertetését célozzák, melyeket az iskola más módon szemléltetni nem tud. S ezek alapján kéri, hogy a filmelőadások egyházkerületünk tanintézeteiben is kötelezővé tétessenek. Hasonló kérelmet intéz püspöki hivatalunkhoz a Magyar-Holland Kultúrgazdasági Részvénytársaság is annak biztosítása mellett, hogy a konventi határozatban foglalt feltételeknek eleget fog tenni.

E tárggyal kapcsolatban olvastatik a hódmezővásárhelyi gimn. tanári kar fölterjesztése, melyben a konventi határozatra támaszkodva, engedélyt kér arra, hogy intézetük fokozatosan rendezkedhessék be a mozgóképekkel való szemléltető előadásokra s addig is, míg ezt teljesen megvalósíthatná, a Magyar-Holland Kultúrgazdasági Részvénytársaság által rendezendő filmelőadások közül maga a tanári kar választhassa ki azokat, melyekre, mint a tanítás menetébe szervesen beilleszthető előadásokra elviszi növendékeit s amennyiben egyik-másik film

intézetük céljainak megfelelő nem volna, azokat másokkal pótolhassa.

Egyházkerületi közgyűlésünk, belátva az oktató filmelőadások pedagógiai nagyjelentőségét, a vallás- és közoktatásügyi miniszter leiratát megnyugvással fogadja s amennyiben a Magyar-Holland Kultúrgazdasági Részvénytársaság által rendezett filmelőadásoknál az Egyetemes Konventünk részéről megkívánt feltételek mind az előadások idejére, mind tárgyuknak iskoláink tantervéhez és szükségletéhez alkalmazására nézve tényleg megvalósíthatnak, az előadások látogatását a főhatósága alatt álló tanintézetekben kötelezővé teszi s utasítja a tanári és tanítói testületeket, hogy a filmelőadások díjának a tanulóktól beszédését illetőleg a 37,547—1928. sz. miniszteri rendeletben meg szabott eljárásához alkalmazkodjanak. A hódmezővásárhelyi tanári kar fölterjesztésére vonatkozólag pedig egyházker. közgyűlésünk kijelenti, hogy az iskolának filmelőadásokhoz való berendezése és felszerelése tárgyában, ha arra minden feltétel megvalósítható, a konventi határozat értelmében semmi akadály sem forog fenn; de annak, hogy a Magyar-Holland Kultúrgazdasági Részvénytársaság által rendezendő filmelőadások közül maga a tanári kar választhassa ki azon előadásokat, melyekre tanítványait elviszi s a bemutatandó filmeket esetleg másokkal cseréltesse ki, már az is akadályul szolgál, hogy az előadások tárgyait az iskolák típusa szerint pedagógusokból álló szakbizottság állapítja meg, amelyben református tanárságunk is képviselve van, másfelől az ily válogatásba az érdekelt részvénytársaság a velejáró költségek miatt is nehezen menne bele.

Debrecen, 1928. évi december hó 13.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

4086—1928.

Körlevél

valamennyi iskola igazgatóságához.

Tudomásulvétel és alkalmazkodás végett alább közlöm a vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak az iskolai tankönyvek beszerzése körüli eljárás szabályozása tárgyában 97,425—1927. szám alatt kelt rendelete másolatát.

Debrecen, 1928. évi december hó 5.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

„Az iskolai könyvek és tanszerek beszerzése körüli eljárás egyöntetőségének biztosítása és az esetleges visszaélések megakadályozása céljából az alábbiakat rendelem:

1. Tankönyveknek és tanszereknek az oktatószemélyzet s az iskolák alkalmazottjai részéről való iskolai árusítása olyan helyen, ahol papir- és könyvkereskedés van — fegyelmi büntetés mellett — szigorúan tilos. Hasonlóképpen sem iskolai önképzőkörök, sportkörök, szövetkezetek, vagy bármiféle más egyesületek

sem foglalkozhatnak az iskolában tankönyv- és tanszerárúsitással.

2. Tankönyveket, írószereket, az iskolától megkívánt alakban és minőségben, a tanulók iskolánkívül tetszés szerint bárhol szabad vásárlás szerint vásárolhatnak. A beszerzési forrás tekintetében az iskola semmi kényszerítő irányítást a tanulóknak nem adhat.

3. Az iskolai segélyegyletek, szigorúan a jótékonyág keretein és csakis az ily támogatásra szoruló tanulóknak továbbra is adhatnak tankönyveket és tanszereket ajándékba, vagy kölcsön csekély használati díjért. A tankönyveket és tanszereket azonban — nagyobb tételekben is — csakis a helyi könyv- és papirkereskedőtől szerezhetik be. Nagyobb tételekben való beszerzés céljából közvetlenül a könyvkiadóhoz, illetve tanszergyártóhoz csakis abban az esetben fordulhatnak, ha a helyi kereskedelem a kedvezményes beszerzés tekintetében nem ad kielégítő ajánlatot. Ily esetben a könyvkiadótól, illetőleg gyárostól való közvetlen beszerzéshez, az illetékes tankerületi főigazgató kir. tanfelügyelő engedélyét kell kikérni, akihez a helyi kereskedő nem kielégítő ajánlata egyidejűleg bemutatandó.

4. Az iskolák, intézetek épületében sem belül sem kívül semmiféle üzleti hirdetés, reklám ki nem függeszthető.

5. E rendelkezések legszigorúbb megtartásáért és végrehajtásáért az iskolák igazgatói személyesen felelősek.

6. A jelen rendelettel az e tárgyban kiadott 39,996—1925. VI. és az 508—1925. eln. számú rendelet hatályon kívül helyeztetnek.

Budapest, 1928. évi május hó 13-án.

A miniszter helyett:

Dr. Kornis Gyula,

A szerkesztésért és kiadásért felelős a laptulajdonos:

Dr. KUN BÉLA.

**Magyarország
aranykoszorús mestere.**

Szlezák László

harang- és ércöntőde, harangfelszerelés és
haranglábgyar

Budapest, VI., Frangepán-u. 77. sz.

TELEFON: LIPÓT 913-53.

Az 1900. évi párisi világkiállításon díszoklevéllel, 1921. és 1923. évi vasipari kiállításon aranyéremmel, az 1925. és 1926. évi kézműipari tárlaton kormány díszoklevéllel, 1927. és 1928. évi budapesti, székesfehérvári, szentesi és szombathelyi kiállításokon nagy aranyéremmel kitüntetve.

Számos egyházi elismeréssel!
Költségvetéssel díjmentesen szolgál!
Előnyös fizetési feltételek!

SESZTINA LAJOS

vasnagyszerkedése

Debrecen.

Alapította 1819-ben Sesztina János.

✱

Kitünő fűtőképességű magyar „Perpetuum“-kályhák.

Magyar gyártmányú zománc-edények,
zsir-bödönök, disznóölő-kések, husvágó-gépek.

Telefon 6. és 15—48.

SZÁNTÓ JÓZSEF

papi-, úri- és egyenruhakészítő szabó-cég

Hódmezővásárhely, Fő-tér (saját ház).

Számos elismerőlevél művészi, jó munkáért.
Éremkitüntetések különböző kiállításokról.*Igen tisztel Szántó Úr!*

Gyülekeztem néhány tagja a tegnapi napon, tehát karácsony ünnepének másodnapján azzal a kérelemmel fordult hozzám, engedjem meg, hogy újév első napjára egy új paláttal kedveskedhessek nekem. Szerelő szívükből fakadt kérésükből eredőleg kérem Szántó urat, hogy a legközelebb Hajdúböszörményben felvett mérték szerint részemre selyemből körpalástot s hozzávaló sapkát készíteni sziveskedjék, úgy, hogy újesztendő első reggelén abban fungálhassak. Említett gyülekezeti tagok úgy gondolták, hogy maguk veszik meg a szükséges selymet, gondolom abban a hiedelemben, hogy így kevesebbe jó. Én azonban azzal biztattam őket, hogy amennyiben alkutárgyát úgy sem képezi Szántó úrnál a palástkészítés, semmi hátrány nem fog származni abból, hogy anyagot is Szántó úr ad. Midőn ismételem az újév első reggeli terminust, szíves tisztelettel vagyok

Biharkeresztesen, 926 dec. 27.

Sarkadi Nagy József
református lelkész.*Igen tisztelt Uram!*

Nagy elfoglaltságom s betegeskedésem miatt csak most vagyok abban az általam nagyon várt szerencsés helyzetben, hogy az Ön által készített palástra vonatkozólag papírra vessem felfogásomat s ezzel Önnek jól megérdemelt örömet szerezzek.

Az Öntől kapott palást, akár a kidolgozást, akár pedig az anyagot nézem, olyan gyönyörű és olyan finom, hogy szépsége és jósága miatt csodálkozó öröm tölti el a gondjaimra bizott gyülekezet még egyszerű tagjainak szívét s lelkét is. Kedves kötelességemnek fogom ismerni mindenkor, amikor tehetem, Szántó urat lelkésztestvéreim szíves figyelmébe ajánlani, hiszen erre a legteljesebb mértékben reá szolgált.

Szíves tisztelettel vagyok:

Biharkeresztes, 1927 február 1-én.

Sarkadi Nagy József,
lelképászter.*Kedves Szántó Úr!*

Az általa küldött palást és süvegnek csinosossága, szépsége, művészi kivitele nagyon meglepett bennünke s igazán nagyon meg vagyok elégedve. A pénz postán beküldtettem.

Kaba, 1926 dec. 13.

Tisztelettel, az ajándékozó Nőgyesület által.

Körödi Gyula, ref. lelkész.

Legcélszerűbb ajándék lelkész urak részére a palást.

Cégem eddig 5000 palástot szállított s munkáért a legnagyobb haszon és jutalom az elismerőlevelek voltak. Kérem a Nőgyesületek hasonló ajándékrendeléseit.

Tisztelettel: SZÁNTÓ JÓZSEF, az „ORLE“ szabója.

**Tanítói
könyvtáraknak**

szíves figyelmébe ajánljuk az alanti műveket, melyeknek beszerzése olcsóságuknál fogva is a legalkalmasabb!

	P t.
6-7. Kölcsey Ferenc elbeszélései	—90
8. Macaulay. Machiavelli	—30
9-13. Beaumarchais. Figaro házassága	—90
14. Sandeau. A montsabreyi kastély	—30
17-18. Lejno Ejno. Tavaszünnepi dalok	—30
32-34. Kemény Zsigmond. Szerelem és hiúság	—90
35-36. Hugo Viktor. Hernani	—60
41-42. Jásika Miklós. Egy igaz ember	—30
45-46. Pálffy Albert. Egy kastély az erdőben	—30
55-58. Pap Endre költeményei	—60
59-60. Gyulai Pál. A vén színész	—60
61-62. Stifter Adalbert. Brigitta	—30
65. Macaulay. Byron	—30
66-67. Jerrold Douglas. Zsák Mór	—30
68. Eynaud Albert. Ferizade dala	—30
69-70. Czuczor Gergely népies költeményei	—60
71-72. Prescottt. Schäffer Magdaléna	—30
74-75. Zichy Antal elbeszélései	—60
81-82. Marco Praga. Az eszményi feleség	—30
87-88. Kovács Pál. Farsangi kalandok	—30
91-92. Mérimée Prosper. Carmen	—90
93-95. Nagy Ignác. Tisztújítás	—60
96-99. Murray Grenville. Rajzok a francia politikai életből	—90
100-103. Sand Gy. Leoni Leó	120
104-105. Michelet. Lengyel- és Oroszország	—60
106. Flegler. Kölcsey Ferenc	—30
110-111. P.ouvier. Beszélyek	—90
114-115. Kazinczy Ferenc. Magyarországi utak	—90
119-120. Kisfaludy Károly. Tihamér	—60
121-124. Flegler. Szalay László és munkái	—60
125-127. Szigligeti Ede. Magyar színészek életrajzai	—60
128-129. Vasilidis. Galétea	—30

**Megrendelés esetén
kérjük a számok felsorolását!****„Méliusz“**

könyvkereskedés,

könyvkiadóhivatal,

zenemű-,

papir- és trószkereskedés

DEBRECEN, FERENC JÓZSEF-ÚT 26.

Telefonszám: 270.